

ning av den s. k. formelmetoden. Måne ej denna numera har spelat ut sin roll i skolsångsundervisningen?

Till boken hör ett sammandrag av musikläran, vilket genom fyndigt framställda frågor är särskilt lämpat för självstudium.

Svenska Stamsånger torde genom sitt starkt koncentrerade omfång och vederhäftiga innehåll skaffa utgivaren många »stamkunder».

Gösta Lundborg.

Passionsvesper. Liturgien och musiken sammanställd och bearbetad av Aleksii Lehtonen och John Sundberg. Fazers Musikhandel, Helsingfors.

Utom den vesper, som utkommen på Fazers musikhandel i Helsingfors, utförligt omnämndes i föregående nummer av denna Tidskrift, föreligger nu jämväl en passionsvesper från samma förlag. Även denna vesper följer i stort samma ordning som den redan omnämnda. Man lägger märke till att av gammalkyrkliga moment här upptagits Improperierna samt Litanian, båda till nykomponerad musik, den förra av John Sundberg, vilken därvid dock skickligt

utnyttjat omkvädet från den gamla antifonen Media vita; till Litanian har musiken komponerats av professor H. Klemetti.

A. A.

Der Musikant, Lieder für die Schule, herausgegeben von Fritz Jöde. G. Kallmeyer Verlag, Berlin 1929.

Denna digra samling av tyska sånger är utgiven av en av de nuvarande ledarna inom Tysklands »Singbewegung» och meddelar åtskilligt nytt material såväl ur äldre källor, som ock av nutida komponister. Flertalet sånger förekomma i flerstämmig sats eller med ackompanjemang av ett eller flera instrument. Utgivaren har därvid till fördel för sitt verk ställt sig på den polyfona sångens grund och söker göra kanon till vägrödjare för den levande flerstämmiga sången. En väl sammanställd avdelning av sånger från kyrkomusikens klassiker: Pretorius, Scheidt, Schütz, Händel och framför allt Bach gör samlingen även till en fyndgruva för kyrkokörernas ledare.

A. A.

Kurser och möten.

I.

Ett nordiskt körmöte har den 31 maj —2 juni hållits i Köpenhamn på inbjudan av Dansk korforening och med danske konungen som beskyddare. Danske kronprinsen var mötets hedersordförande. I festen deltog Danmark med en kör om 500 personer, Norge med »Landskoret», Finland med »Suomen Laulu» och Island med »Islandskoret», 50 röster. Sverige representerades av Musikaliska Sällskapet, inemot 200 röster, under ledning av musikdirektör David Åhlén. Det svenska huvudnumret utgjordes av Otto Olssons Te Deum, som framfördes vid festkonserten i Det Kongelige Teater under medverkan av det kungliga kapellet. Verket och dess utförande få i de danska tidningarna smickrande omnämnanden. Vi meddela här några utdrag ur recensionerna.

Dagens Nyheder-Nationaltidende:

Otto Olssons Te Deum dannede det svenske Kor »Musikaliska Sällskapet» indsats, et stort anlagt Værk, som indeholder megen god og dygtig Musik, mange Skønheder og fortræffelig polyfon Kunst rummer dette Opus, og den liv-

fulde og fine Dirigent, David Åhlén, tog med sikker Haand paa baade Kor og Orkester og fik en Succes ud af den helt igennem fortrinlige Udførelse.

Berlingske Tidende: Det var Musikaliska Sällskapetets talrike Kor, der under Direktør David Åhléns Ledelse sang en særlig fordringsfuld kirkelig, polyfonisk Komposition, Otto Olssons »Te Deum». Med en heftigt animerende Taktstok, store, vidtfavnende Bevægelser, der næsten »trak Koret op», fik Direktør Åhlén sine store Kormasser med de herlige svenske Røster til at bære denne storslaaede romantisk-kirkelige Polyfoni frem.

Politiken: Og saa kom det store svenske Kor fra »Musikaliska Sällskapet», som under David Åhlén sang Otto Olssons storslaaede, omfattende »Te Deum» for 4—8 stemmigt Kor og Orkester, en prægtig Kor-Præstation, der var overordentligt fint udarbejdet og gav Anledning til en brillant Udførelse af de klangfulde svenske Røster.

Morgentidningen: Svenskerne mødte med et eneste Nummer, Otto Olssons Te

Deum, der var bygget op med en imponerende kontrapunktisk Rutine och sikker Sans for orkestrale Virkninger, og hvis Højdpunkt naaedes i Misereret, hvis hjerteskkærende Skrig om Naade bar Ægthedens og Inspirationens umiskendelige Mærker.

Soc.-dem.: Saa kom Svenskerne med et helt Oratorium, Otto Olssons »Te Deum», et noget diskantbespændt, men med smukke Perioder fyldt Komposi-

tion, der blev gennemført med »Musikalska Sällskapet»s kendte stilsikre Elegance.

B. T.: — — — Saa stod Sverige sig langt bedre. Otto Olssons Te Deum var et godt gennemkomponeret Arbejde, fortræffeligt lagt til Rette for Stemmerne. Udmærkede Sopraner, gode Tenorer — kort sagt, det svenske Kor stod fortræffeligt i Ensemblem.

II.

Lunds stifts Organist- och Kantorsförening har haft sitt ordinarie årsmöte i Karlshamn måndagen den 8 och tisdagen den 9 juli. Mötet öppnades på måndagen kl. 1,45 middaggen av ordföranden musikdirektör Svante Sjöberg i Karlskrona. Efter sitt hälsningsanförande höll ordföranden en vacker och gripande parentation över de medlemmar, som genom döden gått bort sedan föregående årsmöte. Dessa voro kantor G. Wennerberg i Vålinge, kantor Gustaf Svensson i Bosjöklöster, kyrkoherde Karl Gustaf Hauffman i Lyngby och kantor J. J. Krook i Gårdstunga. Här efter påbörjades första dagens förhandlingar. Centralstyrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets räkenskaper och förvaltning. At Centralstyrelsens sekreterare och kassaförvaltare beviljades samma arvode som förut. Till revisorer för granskning av Allmänna föreningens räkenskaper föreslogos kantorerna Karl Lindberg i Barsebäck och Harald Olbers i Kägeröd.

Stiftsföreningens styrelse beviljades ansvarsfrihet, och till revisorer att granska denna föreningens räkenskaper omvaldes kantorerna Karl Lindberg och Claes Bergenfalk. Revisorssuppleanter blevo kantor Nils Brorsson i Asarum och fröken Thekla Jönsson i Bjärnum.

Till ledamot av stiftsföreningens styrelse t. o. m. år 1931 valdes musikdirektör Ragnar Blennow i Åstorp efter avlidne Gustaf Svensson. Till ledamöter i samma styrelse under åren 1930—1933 omvaldes musikdirektör Axel Boberg i Malmö, kantor Johannes Blennow i Löderup, kantor J. P. Hall i Gårds-Köpinge

och fröken Hanna Nosslin i Skabersjö. Styrelsesuppleanter under samma tid blevo kantorerna D. Josephsson i Jämsbö och H. Elborgh i Jämsjö, båda omvalda. Till vice ordförande i styrelsen omvaldes musikdirektör Axel Boberg.

Nästa årsmöte förlägges till Hälsingborg, och skall bestyrelsen för detta möte bestå av ordföranden musikdir. S. Sjöberg, v. ordf. musikdir. A. Boberg, musikdirektörerna Hj. Johansson och G. Paulsson i Hälsingborg samt kantor H. Olbers, Kägeröd.

Diskussionsämnen voro: Centralstyrelsens fråga »vilka erfarenheter har stiftsföreningen rörande anordnade matutin- och vespergudstjänster» samt stiftsföreningens frågor.

På den förstnämnda svarade mötet sålunda: »stiftsföreningen har ringa erfarenhet om matutinen, men har endast goda erfarenheter av anordnade vespergudstjänster. De samla mycket folk, äro jämförelsevis lätta att åstadkomma och lämpa sig även för landsbygden och dess barnkörer.»

Stiftsföreningens frågor voro av mera privat natur.

På måndagskvällen var en musikstund anordnad i stadens kyrka, varunder medverkade musikdirektörerna Sjöberg, Boberg, Blennow, Jehrlander och en violinist Jönsson från Karlshamn. Påföljande dags morgon ägde morgonbön rum i kyrkan med predikan av kyrkoherde Gunnar Herrlin.

Under tisdagen fortsattes förhandlingarna och pågingo till klockan 2 e. m.

H. O.

III.

Linköpings stifts Organist- och Kantorsförening har hållit årsmöte i Västervik. I sitt hälsningstal utgick ordföranden, dir. R. Darell, från psalmen »I denna ljuva sommartid gå ut min själ och gläd dig vid den store Gudens gåvor» och

framhöll, att under sommartid vill man gärna söka sig ut i fager natur och att mötet bl. a. av denna anledning nu förlagts till Västervik, den fagra Tjustbygdens metropol. Allmänna föreningens ärenden behandlades först. Revisorerna

omvaldes, ansvarsfrihet beviljades och sekreterare-kassörsarvodet bestämdes till 200 kr. Härefter inledde vik. domkyrkokantorn G. Carlman, Linköping, frågan »Om erfarenheter rörande matutin- och vespergudstjänster». Inledaren redogjorde först för begreppet vespergudstjänst och framhöll, att detta ej är, som man på många håll tycks tro, ett hopplockande av diverse orgel-, fiol- och sångsoli utan en gudstjänstform för aftonbön. Efter en livlig diskussion beslöt mötet göra följande uttalande: En värdig vespergudstjänst förutsätter ett intimt samarbete mellan liturg, kör och församling, och där ett sådant samarbete kunnat åstadkommas, har erfarenheten flerstädes visat, att sådana gudstjänster rönt livligt deltagande från allmänhetens sida. Det musikaliska materialet, som finnes tillgängligt enligt 1925 års vesperförslag, bör dock revideras, så att det hela erhåller en klarare uppställning och en större koncentration, än vad nu är fallet.

Härefter behandlades stiftsföreningens enskilda angelägenheter. Till revisorer valdes kantorerna H. Thyrs, Herrberga, och G. Almgren, Ukna. Ansvarsfrihet beviljades styrelsen och kassören

för 1928 års räkenskaper. Enligt matrikeln utgör medlemsantalet 108.

Beträffande frågan om revision av den s. k. klockarestadgan beslöt mötet, att föreningen skulle ingå till centralstyrelsen med begäran, att den vidtager åtgärder för att förslaget till lag om kantorer måtte komma upp vid innevarande års kyrkomöte och nästa års riksdag; Föreningen gör denna hemställan även med hänsyn till, att i och med antagandet av nämnda lag komma som en given följd bortfallandet av de stiftsvis fastställda klockarestadgorna, vilkas föräldrade bestämmelser på senaste tiden i flera fall lett till trakasserier. Ördföranden meddelade, att den s. k. preludiekommittén ansåge sig ej kunna tillstyrka ett så ekonomiskt vanskligt företag som att utge stiftets egen samling preludier, var-efter kommittén på egen hemställan entledigades.

Mötet avslöts med ps. 500: 7, var-efter dir. C. Magnusson, Västervik, bjöd på en anslående musikstund i kyrkan, var-vid även kandidat E. Styrenius medverkade med violinsolo. Sedan gemensam middag intagits, följde till sist en två timmars angenäm skärgårdsutflykt.

IV.

Liturgisk-Kyrkomusikaliska kursen i Berg. Under veckan 17—21 juni har en liturgisk-kyrkomusikalisk kurs varit anordnad i Berg av Härnösands stiftskrets av Kyrkosångens Vänner. Liknande kurser ha med fem års mellanrum förut varit anordnade i Härnösand och Örnsköldsvik. Nu hade turen och ordningen kommit till Jämtland.

Vad vilja då dessa kurser? De vilja giva präster och kantorer samt andra intresserade en vidgad inblick i den kyrkliga liturgien och den urgamla kyrkomusiken. Detta gavs dels på ett teoretiskt sätt genom föreläsningar, dels på ett praktiskt sätt genom övningar i sång och musik samt genom åhörande av olika sånggudstjänster i kyrkan.

Kursens ledare var kyrkoherde D. Rudin i Stigsjö, vilken i sina föredrag om kyrkosång, matutin, vesper m. m. och uppsjuning av rytmiska koraler gav en historisk belysning åt dessa ämnen.

Teol. licentiaten, komminister K. Peters från Hästholmen, föreläste över följande ämnen: Ur gudstjänstlivets historia, Kyrkoåret, Några kyrkoseder, belysta ur historien och svenska kyrkans bekännelse och En högmässa ur musikalisk synpunkt. I dessa föreläsningar belyste han kyrkans liturgiska ordning

på ett om stor kunskap och stort intresse vittnande sätt. Han visade, huru liturgien växt fram under gångna tider, han förde sina åhörare till reformatorernas tid, då Laurentius Petri kyrkoordning fastställde, vad som skulle anses vara icke katolskt och således få användas i en luthersk kyrka, han talade om huru de olika färgerna symboliserade olika tider av kyrkoåret och framställde, huru han ansåg, att musiken skulle utföras vid gudstjänsten. Att hans åsikter icke gillades av alla hans deltagare, visade den efter sista föreläsningen följande diskussionen, men han gav alla sina åhörare en vidgad blick i hithörande ämnen.

Kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta, har i sina föreläsningar, »Från Luther till Bach, några ärorika blad i kyrkosångens historia», givit en framställning av kyrkosångens öden och utveckling under tiden 1500 till 1750. Som inledning talade han om Den kyrkliga sångens miljö under den klassiska guldålderns tidsskede och fortsatte med att tala om olika skolor och kompositörer, påvisande huru kyrkosången utvecklats, gått tillbaka och ånyo pånyttfötts. Skildringen av Johann Sebastian Bach påvisade tydligt, huru denna kraftnatur skilde sig från sin tids samtida i ett hän-

givet arbete för kyrkomusikens fasthållande inom liturgiens område, i det han lade fullständig orgelsynpunkt på sin musik.

De praktiska övningarna leddes av musikdirektör W. Åhlén, organist vid Jakobs kyrka i Stockholm. För denne fingo organisterna utföra uppgifter på kyrkans orgel inom det liturgiska området. Och sedan förekommo liturgiska övningar samtidigt med präster och organister. Men även andra praktiska övningar förekommo. Matutin, Vesper, Completorium (Liturgisk aftonbön) och uppsjuning av rytmiska koraler samt konsert, varunder körer ur Svenska kyrkans hymnarium utfördes av Bergs Sångarförbund och en dubbelkvartett från Sundsvall, hållos, och därunder illustrerades, vad som i föreläsningarna berördes. Konsertmästare Sven Kjellström och direktör Åhlén utförde dessutom musik å orgel och violin. Direktör Åhlén gav vidare gång efter annan under kursen prov på Bachs kyrkomusik, såsom

illustration till kyrkoherde Allards föreläsningar.

En eftermiddag företogs utfärd till Hackås' och Ovikens kyrkor, där de gamla kyrkobyggnaderna studerades. Den nyare tidens byggnadssätt framgick av Bergs kyrka och Bergs församlingshem. I detta sistnämnda, som tillhör den nuvarande tidens kyrkobyggnader, har församlingen fått en byggnad, varöver den måste känna sig stolt. De rena linjerna och den praktiska indelningen visa hän på kunniga och skickliga män, som haft med detta bygge att göra.

Så ha dessa kurser avslutats. Endast en sak är att beklaga: det ringa deltagareantalet. Men vi få väl ej taga detta såsom bevis för prästers och kantors ringa intresse för den kyrkliga liturgien, utan vi få väl i stället tro, att de ej visste, vad som skulle förekomma vid kursen, och hoppas, att deltagareantalet måtte bli mycket större, när nästa kurs om fem år anordnas.

E. G. Risberg.

V.

Liturgisk-kyrkomusikaliska kursen i Karlshamn den 9—12 juli. Den var anordnad av föreningen Kyrkosångens vänner inom Lunds stift och stiftskretsen av Sveriges allmänna kantors- och organistförening. I kursen deltog 10 präster och 15 organister, varjämte närboende kyrkomusici, såväl präster som organister, längre eller kortare tid togo del av föredrag och övningar.

Kursen öppnades av professor Gustaf Aulén. I sitt hälsningstal ägnade professor Aulén några varma tacksamhetens ord åt minnet av kyrkoherden K. G. Hauffman. Det hade dröjt längre, än man önskat, innan denna kurs kommit till stånd. Erfarenheterna från föregående och även från den senast i Hälsingborg 1923 hållna voro eljest de allra bästa. Talaren omnämnde det vidgade arbete på olika sektioner, som Kyrkosångens vänner vid Centralkommitténs senaste sammanträde beslutat upptaga, och framförde slutligen ett tack till Karlshamns stad för det vänliga mottagandet av kursdeltagarna.

Följande funktionärer utsågos: Ordförande prof. Aulén. v. ordf. musikdirektör Svante Sjöberg, sekreterare kantor A. Bengtsson och undertecknad.

Efter öppnandet vidtogs omedelbart de praktiska övningarna. Ledare härför voro för präster i liturgisk sång och läsning komminister Arthur Adell, för organister, i preludering och koralspel pro-

fessor Otto Olsson och i modulerung och mässpel musikdirektör Sjöberg.

Lektor E. Liedgren, Västerås, höll på tisdagens afton i Karlshamns kyrka ett intressant och uppskattat föredrag över ämnet Glömda rikedomar. Han påvisade, att den rika skatt, vi äga i vår svenska koralbok, är till stor del oanvänd och bortglömd. Koraler sådana som 44, 62, 64 och 265 borde tagas fram till ny och rik användning.

På onsdagen var diskussion anordnad om Tidegården och bigudstjänsterna med undertecknad och komminister G. Rosendahl som inledare. Två timmar voro anslagna till överläggningarna, och de blevo in i sista stund utnyttjade. På kvällen hölls vespergudstjänst med predikan av komminister A. Melin, Eslöf.

Vid torsdagens matutin talade kyrkoherde Herrlin om Liturgien och det andliga livet. Musikdirektör O. Wadborg höll samma dag föredrag över ämnet Körkultur. Såväl onsdag som torsdag voro koralstunder anordnade, varvid pastor Adell gav en kort historik över åtskilliga av våra äldre psalmer och professor Olsson svarade för koral-spelet, till vilket respektive psalmer sjöngos unisont. Fredagen bjöd dessutom på en värdefull musikstund, vid vilken professor Olsson samt musikdirektörerna Sjöberg och K. E. Jehrlander gävo av sin rika och förnäma konst åt ett stort och tacksamt auditorium.

Kursdeltagarna medhunno även att göra utfärd i skärgården, varvid Kastellholmen och Vägga saltsjöbad besöktes. På Vägga höll professor Aulén föredrag om Gudstjänstlivet och det kyrkliga läget i England.

Kursen avslutades på fredagen med föredrag i kyrkan av prof. Aulén om Gudstjänstlivet — vårt arv och vårt ansvar. Vad vi fått mottaga i arv, gruppe-

rade talaren i tre avdelningar: från fornkyrkan, Luther och det karakteristiskt svenska. Det på synpunkter rika och tankeväckande föredraget hoppas vi få se i tryck.

Samtliga gudstjänster och föredrag rönt livlig anslutning från allmänhetens sida och refererades utförligt i ortspresen.

Josef Hartler.

VI.

Organistkursen i Uppsala. Kungl. Musikaliska Akademiens andra sommarkurs för utbildning av kyrkomusici har pågått i Uppsala under tiden 3 juni—13 juli. Undervisningen har i stort sett meddelats efter samma schema som förra sommaren enl. följ. timfördelning: Orgelspelning: 1 tim. pr vecka (enskild). Orgelspelning: 1 tim. pr vecka (gemensam för två elever).

Orgelvård: 1 tim. pr vecka (gemensam för alla).

Pianospelning: 1 tim. pr vecka (enskild).

Harmonilära: 1 tim. pr vecka (två elever).

Kyrkosång: 1 tim. pr vecka (enskild).

Kyrkosång: 1 tim. pr vecka (alla).

Undervisningen har försiggått i domkyrkan (lilla orgeln om 18 stämmor) och i seminariets lokaler, varvid genom välvilligt tillmötesgående respektive myndigheter ställt instrument till förfogande. Lärare ha som förut varit domkyrkokantorn H. Colléen (kyrkosång, harmonilära, delvis piano) och domkyrkoorga-

nisten H. Weman (orgelspelning, piano-spelning).

Under det förflutna läsåret vid seminariet ha dessutom i enlighet med det nya förslaget undervisning i kyrkomusik meddelats de tolv eleverna jämsides med den ordinarie seminarieutbildningen. Att den samlade undervisningen burit frukt, bevisas därav, att efter slutad sommarkurs två av eleverna avlade organist- och kyrkosångsexamina i enlighet med nu gällande fordringar för dessa examina.

Som kursens inspektor har även i år professor Otto Olsson fungerat. Vid skilda tillfällen har han haft tillfälle följa undervisningen, med särskild uppmärksamhet ägnad åt de båda avgående eleverna.

Förutom deltagande i de allmänna gudstjänsterna, ha eleverna själva tidvis fått sköta musiken vid de dagliga morgonbönerna i domkyrkan. En särskild resa har anordnats till Stockholm, varvid de båda stora orglarna i konserthuset och stadshuset ingående studerats.

Meddelanden.

50 år fyllde den 28 juni en av Danmarks namnkunnigaste kyrkomusiker: Kristian Ribers, organist, kompositör och redaktör för Dansk Kirkemusiker-Tidende.

Kantorsval. Till kantor i Vålinge-Kattarp har valts vikarierande kantorn G. E. Eriksson från Engelholm och till kantor i Stjärnorp kantor Ingvar Ekman, Torsåker. Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Ornö K. E. F. Olsson, Falun; i Säby A. Ångqvist, Vimmerby; i Hjälmeryd G. Fondell, Limmared.

Nya orglar. Harplinge församling, Göteborgs stift, har hos orgelbyggarfirman M. J. & H. Lindgren i Göteborg

beställt nytt orgelverk för sin kyrka. Orgeln skall erhålla 25 stämmor, fördelade på två manualer och pedal samt fjärrverk.

Av Michael Praetorius samlade verk, vars utgivande av d:r F. Blume, på Kallmeyers förlag, omnämndes förra årgången, har nu första och andra bandet utkommit, omfattande första och fjärde delen av Musae Sionae. Angående subskription av det intressanta arbetet kan meddelande erhållas från redaktionen. För att göra Praetorius orgelverk tillgängligare för vidare kretsar planerar förlaget en bilaga, uppbyggande orgelverken i en bearbetning av Karl Matthaei, Winterthur.